

שאל אביך ויגדך

שאלות ותשובות על הפרשה

מאת ר' עזרא מרום

עונג שבת

והיו זהיר במצוה קלה כבחמורה
פרשת עקב נקראת בשם זה כי
הפסוק הראשון שבה מתחיל
כך: "וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמָעוֹן אֶת
הַמְשָׁפְטִים הָאֵלֶּה... וְשָׁמַר יְהוָה
אֶתְּהִי לְךָ אֶת הַבְּרִית וְאֶת
הַחֶסֶד אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם."

מה הפרוש?

עקב - בגלל שתשמעו לכל
משפטי ה' ישמור ה' לכם את כל
מה שנשבע לאבותיכם שיתן
לכם.

שואלים חז"ל מדוע משתמש
משה רבנו במילה עקב? הרי
העקב הוא החלק ברגל שבו
דורכים על האדמה, האם יש
סיבה לכך שמשה משתמש
דווקא במילה כזו שיש לה שני
פירושים?

אכן, עונים חכמינו, העקב מסמן
את פעולת הדריכה וכאשר
דורכים על משהו, מראים שהוא
כלל אינו חשוב בעינינו.

זה בדיוק מה שרצה משה לרמוז
במילה עקב: **אם נשמור בכל
כוחנו על המצוות הקלות,**
שאדם מזלזל בהן וכאילו דורך
עליהן בעקבו, ונקיים אותן
בזריזות ובשלמות, כמו שאנו
מקיימים מצוות חשובות
ונכבדות, **אז נזכה לשפע הזה,**
כפי שהבטיח ה' לאבותינו.

תורה לתשב"ר

1. "והיה עקב תשמעון". איזו מצוה
אדם דש בעקבו כפשוטו?
מצות ישוב א"י, ע"י הליכה
ודריכה על אדמת הארץ (ר'
מנחם מנדל מקוצק).
2. ציין 3 פירושים למילה "עקב".
רש"י: מצוות שאדם דש בעקביו,
כלומר מזלזל בהן.
רמב"ן: עקב = בעבור, בגלל.
אור החיים: שיהיה אדם הולך
עקב בצד אגודל, מרוב ענווה.
3. ב-2 מקומות בתורה כתובה
הבטחת ה' לישראל בלשון
"וברך את..." א. צטט את
הפסוקים. ב. מה למדים מכך?
א. "וברך את לחמך ואת
מימך" (שמות כג, 25).
"וברך את פרי בטןך" (פרשתנו).
ב. הברכה המושלמת לאדם
היא אם יש לו גם בנים וגם
פרנסה.
4. "כי ה' אלוקיך מביאך אל ארץ
טובה". כמה פעמים נזכרת
המילה "ארץ" בפרשתנו, ומה
נרמז בכך?
7 פעמים מוזכרת ארץ
בפרשתנו. הרמזים:
א. בא"י שכונו 7 עמים.
ב. א"י התברכה ב-7 המינים.
5. "ארץ זית שמן ודבש". באיזה
סוג דבש מדובר?
דבש תמרים.
6. "ארץ חיטה ושעורה וגפן...".
איזו הלכה נלמדת מפסוק זה?
ההלכה: "כל המוקדם בפסוק
זה מוקדם לברכה", כלומר יש
לברך על הפירות לפי הסדר
שבו הן כתובות בפסוק (ברכות
מ"א.) (חשיבות הפירות נקבעת
7. "ואכלת ושבעת וברכת". מנין
למדים שברכת המזון צריך לברך
בישיבה?
המילים: "ושבעת וברכת"
נקראות גם: שב - עת ברכת.
8. מדוע אין להסיר את המפה
והלחם משולחן הסעודה עד
לאחר ברכת המזון?
כי אין הברכה שורה על דבר
ריק.
9. כיצד נקרא יום מתן תורה
בפרשתנו?
יום הקהל (ט', 10).
10. פעמיים בתורה כתוב הביטוי:
"ועתה ישראל". היכן? (צטט את
הפסוקים)
א. "ועתה ישראל שמע אל
החוקים ואל המשפטים" (ד', 1).
ב. "ועתה ישראל מה ה' שואל
מעמך" (פרשתנו).
11. "ועתה ישראל מה ה' אלוקיך
שואל מעמך". איזו הלכה
נדרשת מפסוק זה?
"אל תקרא מה אלא מאה".
ההלכה = חייב אדם לברך מאה
ברכות בכל יום.
12. "את ה' אלוקיך תירא". מה דרש
מכך רבי עקיבא? (פסחים כב)
המילה "את" באה לרבות
תלמידי חכמים.
13. א. כיצד נקרא הגשם: הראשון
והאחרון?
ב. ציין 2 פירושים למילים אלו?
א. יורה, מלקוש.
ב. יורה: א- מורה לבריות
להכניס את הפירות לבתים
ולטייח את הגגות מפני הגשם.

ברכת המזון

אמר רב נחמן:

"משה תקן לישראל ברכת הזן, בשעה שירד להם מן; יהושע תקן להם ברכת הארץ, כיון שנכנסו לארץ; דוד ושלמה תקנו בונה ירושלים: דוד תקן "על ישראל עמך ועל ירושלים עירך; ושלמה תקן "על הבית הגדול והקדוש". הטוב והמיטיב כיבנה תקנוה - כנגד הרוגי ביתר. דאמר רב מתנא, אותו היום שניתנו הרוגי ביתר לקבורה, תקנו כיבנה הטוב והמיטיב."

במדבר החלו בניי להודות לה' על המן שהם קיבלו.

כשנכנסו לארץ החלו להודות על "הארץ הטובה אשר נתן לך".

כשנכבשה ירושלים ע"י דוד, ושלמה בנו בנה את בית המקדש הוסיפו את ברכת "בונה ירושלים".

אם כן, הרעיון שאנו למדים מדברי הגמרא הוא שברגע שאפשר היה להודות לה' על עניין - מיד כללו אותו בברכת המזון. כבשו את הארץ - החלו להודות על הארץ; כבשו את ירושלים - הודו על ירושלים; בנו את בית המקדש - החלו להודות על בית המקדש ולבסוף הוסיפו את ברכת הטוב והמיטיב.

הטוב והמיטיב

ברכת הטוב והמיטיב מתייחסת לכל הטוב שה' גומל לנו. האם אפשר להבין מתוך דברי הברכה משהו על המאורעות שגרמו לתיקון הברכה? הברכה נראית כברכה על טוב שקבלנו, אנו מקבלים ושנקבל בעתיד. היכן כאן רמז לחורבן ביתר? אכן, מתוך הברכה אי אפשר לראות שום רמז למפלה.

הברכה נתקנה לדורות, והיא מתאימה לתפילתו של כל אדם בכל יום. ובכל זאת: מה יכולים אנו ללמוד על אבותינו, מתקני הברכה, אם כך שבחו והודו את ה' כאשר היתה הקלה מועטה בשעבוד הרומי, כמה צריך להודות כאשר מקבלים רוב טוב מאת ה'?

מתוך אתר "דעת"

ב - מרווה את הארץ. מלקוש: א- ממלא תבואה בקש (-בקני השיבולים) ב- יורד על השיבולים ועל הקש.

14. איזו הלכה נלמדת מהפסוק: "ונתתי עשב בשדך לבהמתך ואכלת ושבעת?"

אסור לאדם לאכול קודם שייתן אוכל לבהמתו.

15. "ולימדתם אותם את בניכם ודברתם בם". מה אדם חייב ללמד את בנו, ומהו הרמז לכך? חייב אדם ללמד את בנו תורה שבכתב ותורה שבע"פ. הרמז: "ודברת בם": ר"ת- בראשית (תחילת התורה שבכתב), מאימתי (תחילת מסכת ברכות)

16. "וברך... שגר אלפך ועשתרות צאנך" ציין 3 פירושים למילה עשתרות.

עשתרות = א. מבחר

ה. צאן

ב. עדרי הצאן.

ג. צאן שמעשירות את בעליהן.

17. בפרשתנו נאמר:

"ברוך תהיה מכל העמים" מי בתורה נתברך: "יעבדוך עמים"?

יצחק ברך את יעקב: "ויתן לך אלוקיך מטל השמים ומשמני הארץ... יעבדוך עמים".

18. "וגם את הצרעה ישלח ה' אלוקיך". מה היו הפעולות שגרמה הצרעה? (רש"י) הצרעה זרקה בהם מרה, וסימאה את עיניהם.

19. א. מאיזה פסוק לומד רש"י את הכלל: "המצווה נקראת על שם גומרה". ב. תן דוגמה לכך.

מהפסוק: א. "כל המצוה אשר אנכי מצווך היום תשמרון לעשות".

ב. בני ישראל קברו את עצמות יוסף ונחשב להם כאילו העלו את ארונו של יוסף מהים.

20. "שמלתך לא בלתה מעליך" ציין 2 ניסים שגרמו לכך.

א. ענני הכבוד היו מגהצים את הבגדים. ב. הבגדים היו גדלים יחד עם הגוף.

21. בפרשתנו מוזכרת ברכת המזון: "ואכלת ושבעת וברכת" על מי נתקנה ברכת הטוב והמיטיב? (רש"י)

הרוגי ביתר שהובאו לקבורה.

22. בפרשתנו נאמר: "זכור אל תשכח את אשר הקצפת את ה' אלוקיך במדבר" על עוד איזו מצווה בתורה נאמר ביטוי דומה?

"זכור את אשר עשה לך עמלק... אל תשכח"

23. "ואתנפל לפני ה'"

כראשונה ארבעים

יום"; כמה פעמים עלה משה למרום? (רש"י). 3 פעמים.

24. מדוע נסמכה מיתת אהרון לשבירת הלוחות? (רש"י)

ללמדנו שקשה מיתתם של צדיקים לפני הקב"ה כיום שנשברו הלוחות.

25. מה המקור לדברי רבותינו: "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים"? (רש"י)

מהפסוק: "ועתה מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה'". (י', 12)

זכות הלימוד בעלון מוקדשת במזל טוב לעידו חיים

בן אייל ואביגיל בהיכנסו לעול מצוות

ולרפואתם של חנה בת בתיה בדרה

וליאב בן שגית

להקדשות ולקבלת העלון כל יום רביעי באימייל ניתן לפנות ל:

ShealAvicha@gmail.com